

گزارش دو مورد سیاه زخم گوارشی با تظاهرات غیر معمول و مرور متون پزشکی

دکتر حسین حاتمی^۱، دکتر فیض الله منصوری^۲

^۱نویسنده مسئول: دانشیار بیماریهای عفونی و گرمسیری و MPH، دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

E-mail: hatami@hbi.ir

^۲استادیار بیماریهای عفونی و گرمسیری و MPH، دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، ایران

چکیده

سیاه زخم گوارشی بیماری نادری است که حدود ۵-۲ روز بعد از مصرف گوشت‌های با طبع ناکامل یا خام آلوده به اسپور باسیل سیاه زخم، عارض می‌شود. علائم و نشانه‌های رایج و گزارش شده آن شامل درد شدید شکم، همامتز، ملنا، آسیت ناگهانی و سریعاً پیش‌رونده و اسهال شدید می‌باشد. این بیماری معمولاً در اغلب موارد گزارش‌شده نهایتاً باعث ایجاد توکسمی و شوک گردیده و سرانجام، منجر به مرگ می‌شود. این مطالعه به بررسی برخی از ویژگی‌های مربوط به دو بیمار مبتلا به سیاه زخم گوارشی و بررسی متون پزشکی می‌پردازد. طی سال‌های ۷۳-۱۳۶۷ تعداد ۳۸ بیمار مبتلا به سیاه زخم در بیمارستان سینای کرمانشاه بستری شدند که در بین آن‌ها دو مورد نادر سیاه زخم گوارش با کشت مثبت مایع آسیت (۵/۳٪) نیز وجود داشت. ولی به طرز غیرمنتظره‌ای علائم و نشانه‌ها در یکی از بیماران، فقط شامل آسیت پیش‌رونده و استفراغ و در بیمار دوم، شامل آسیت پیش‌رونده بود و هیچیک از آنان دچار درد شکم، حساسیت در لمس شکم، اسهال، همامتز، ملنا و سایر علائم گوارشی مورد انتظار، نبودند در حالیکه این علائم، در سایر منابع گزارش شده، وجود داشته و بنابراین برخلاف سایر موارد گزارش شده از ایران و سایر نقاط جهان، این دو مورد، به شکل غیر معمول، حادث گردیده بودند و علیرغم تجویز به موقع پنی‌سیلین با دوز مناسب که به عنوان داروی انتخابی، معرفی شده است، هیچیک از آنان نجات نیافتند. هرچند سیاه زخم گوارشی، چهره نادری از این بیماری را تشکیل می‌دهد ولی با توجه به این که از طرفی ممکن است با چهره‌های غیر معمولی تظاهر نماید و تنها موارد شدید در بیمارستان‌ها بستری گردند. آمارهای موجود، نشان‌دهنده میزان واقعی بیماری نیست و در دو بیمار گزارش شده فوق درد شکمی و حساسیت شکمی، اسهال، همامتز، ملنا بعنوان علائم گوارشی وجود نداشتند.

واژه‌های کلیدی: سیاه زخم، سیاه زخم گوارشی، آسیت

دریافت: ۸۶/۲/۲۷ پذیرش: ۸۸/۴/۱۸

مقدمه

سیاه زخم، در اصل بیماری حیوانات علفخوار است و در اثر تماس آنان با خاک آلوده به اسپور باسیل آنتراکس، ایجاد می‌شود [۱]. اسپورها ضمناً از طریق تماس با حیوانات مبتلا یا نسوج و فرآورده‌های آنها وارد بدن انسان شده و باعث ایجاد بیماری می‌گردند [۲]. همچنین سوءاستفاده از اسپورها به منظور اهداف غیرانسانی بیوتروریستی نیز یکی دیگر از راه‌های ابتلاء انسان‌ها و حیوانات حساس را تشکیل می‌دهد [۳]. اصطلاح آنتراکس، از واژه یونانی آنتراسیت به مفهوم

زغال سنگ، مشتق شده است و وجه تسمیه ضایعات پوستی تکررۀ با قاعده سیاه‌رنگ می‌باشد. قدمت این بیماری، بسیار زیاد است و حتی در کتب باستانی عهد عتیق نیز ذکری از آن به میان آمده است [۴]. باسیل آنتراکس، باکتری نسبتاً درشت گرم مثبت هوازی مولد اسپوری است که برخلاف سایر گونه‌های باسیلوس، در آگار خونی گوسفند، غیرمتحرک و غیرهمولیتیک بوده و در دمای ۳۷ درجه سانتیگراد به آسانی رشد می‌کند. لازم به ذکر است که باسیل‌ها در شرایط آزمایشگاهی به صورت زنجیره‌های بلند، رشد می‌نمایند ولی در